

แบบชนิดและโครงสร้างของครอบครัวที่มีผลต่อระดับภาวะเจริญพันธุ์และต่อขนาด
ของครอบครัวในอุคมคติของประชากรในเขตเมือง



นางสาวมาลินี ชุ่มพฤษ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยามหาบัณฑิต

แผนกวิชาสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๑๖

002382

The Influence of Family Types and Structures
on Fertility Levels and Ideal Family Sizes
of the Population in Urban Areas

Miss Malinee Chaumpluk

A thesis Submitted in partial Fulfillment of the Requirement
for the Degree of Master of Arts (Demography)
Department of Social Studies

Graduate School
Chulalongkorn University

1973

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

สมชาย งามวิจิตร

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

สมชาย งามวิจิตร

ประธานกรรมการ

John Kinoshita

กรรมการ

Paulysat Vong

กรรมการ

พอลโยต วัง

กรรมการ

สมชาย งามวิจิตร

กรรมการ

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย

อาจารย์ ดร.จอห์น โนเคล

อาจารย์เกียรติวิบูลย์ ชมแซ

หัวข้อวิทยานิพนธ์ แบบชนิกและโครงสร้างของครอบครัวที่มีผลต่อระดับภาวะเจริญพันธุ์
 และขนาดของครอบครัวในอุคมกคิของประชากร

ชื่อ นางสาวมาลินี ชุ่มพฤษ แผนกวิชาสังคม

ปีการศึกษา ๒๕๑๕

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างแบบและโครงสร้างของครอบครัวกับการเจริญพันธุ์ในเขตเมือง ประเทศไทย ได้ทำการศึกษาลักษณะทั่ว ๆ ไปทางสังคม เศรษฐกิจและประชากร และแบบของครอบครัวอันอาจมีผลต่อการเจริญพันธุ์และขนาดของครอบครัวในอุคมกคิ โดยมีข้อสมมติฐานว่า

"บุคคลที่อาศัยในครอบครัวขยายน่าจะมีการเจริญพันธุ์สูงและมีความต้องการครอบครัวขนาดใหญ่มากกว่าบุคคลที่อาศัยในครอบครัวเดี่ยว รวมทั้งครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายมีระดับเศรษฐกิจเป็นเครื่องกำหนดภาวะเจริญพันธุ์และขนาดของครอบครัวในอุคมกคิ

ข้อมูลในการศึกษารครั้งนี้ได้จากโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและประชากรในเขตเมือง คำเนินการโดยสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในระหว่างเดือนเมษายน - พฤษภาคม ๒๕๑๓ โดยสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนและภรรยาและสตรีที่สมรสแล้วในครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่าง

ผลการศึกษาปรากฏว่า ส่วนใหญ่ของครอบครัวในเขตเมืองเป็นครอบครัวเดี่ยว และไม่มีความแตกต่างกันมากนักในเรื่องจำนวนบุตรระหว่างครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย เมื่อศึกษารวมกับลักษณะทางประชากร ทั้งอายุและอายุแรกสมรสมีส่วนสัมพันธ์กับการเจริญพันธุ์ ทั้งนี้ขึ้นกับช่วงระยะยาวนานของการสมรสและในครอบครัวขยายมีแนวโน้มที่มีการเจริญพันธุ์สูงกว่าในครอบครัวเดี่ยว

ด้านเศรษฐกิจ พบความแตกต่างระหว่างผู้ประกอบการและรับราชการ และพบว่า ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงจะมีจำนวนบุตรน้อยกว่าผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ แต่สำหรับครอบครัวเดี่ยวและขยายในแต่ละระดับฐานะจำนวนบุตรไม่ต่างกันมากนัก

ด้านสังคม การศึกษามีส่วนสัมพันธ์กับการเจริญพันธุ์ ในกลุ่มผู้ที่มีการศึกษาสูงมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยต่ำกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำและครอบครัวขยายมีแนวโน้มที่มีบุตรสูงกว่าครอบครัวเดี่ยว

ด้านอื่น ๆ จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ มีผลต่อความต้องการบุตรเพิ่มของครอบครัว

2

Thesis Title The Influence of Family Types and
Structures on Fertility Levels and Ideal
Family Sizes of the Population in Urban
Areas.

Name Miss Malinee Chaumpluk

Academic Year 1972

Abstract

The purpose of this thesis is to study the relationships between family types and structure and fertility of urban population in Thailand. The study also takes into account the influences of social, economic and demographic characteristics upon fertility and ideal family size in different types of family. The main hypothesises of this study are as follows:

1. Women in extended families are likely to have a higher level of fertility, and desire a larger number of children than women in nuclear families.
2. In both nuclear and extended families, economic characteristics determine the fertility level and ideal family size.

The data used in this study are derived from the urban phase of the Longitudinal Survey of Social, Economic and Demographic Change in Thailand conducted by the Institute of Population Studies of Chulalongkorn University. This survey was done during April and May 1970. The household head, his wife and all married women in each sample household were interviewed.

It appears from this study that most families in urban areas are nuclear families and it is also found that there is not much difference in the average number of children per married woman between nuclear and extended families.

So far as the demographic characteristics are concerned, it is found that both the present age and the age at first marriage of women closely relate with fertility level. Controlling for present age and age at the first marriage, it is found that women in extended families tend to have a higher levels of fertility than those in nuclear families.

Economic characteristics of the household head also play an important part on the level of fertility. It is found that fertility levels differ among women married to household heads employed in different occupations. It is also found that married woman in families with high economic status have fewer children than married woman in low economic status families. There is only a slight difference in the average number of children per woman between nuclear and extended families both when occupation and economic level are controlled.

Level of education is also related to fertility. Married woman with higher levels of education have fewer children than woman with lower levels of education. Controlling educational level, married women in extended families tends to have more children than those in nuclear families.

กิติกรรมประกาศ

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ ขอแสดงความขอบพระคุณอย่างสูงต่อสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้มอบทุนการศึกษาชั้นปริญญาโทมาบัณฑิต และอนุเคราะห์ให้ข้อมูลจากการวิจัยในโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวๆ มาประกอบในการเขียนวิทยานิพนธ์ ตลอดจนให้ความสะดวกในค่านเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ การขอขอบพระคุณต่อท่าน ผู้อำนวยการสถาบันประชากรศาสตร์ ดร. วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ ที่กรุณาแนะนำในการกำหนดหัวข้อเรื่องให้ค่าปรึกษาที่มีประโยชน์ยิ่ง และช่วยเหลือในหลายด้านตลอดการเขียนวิทยานิพนธ์นี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอาจารย์เกียรติวิบูลย์ ชมแธ อาจารย์ที่ปรึกษา และควบคุมการวิจัยที่ได้กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าในการให้ค่าปรึกษา แนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจอย่างที่สุดอย่างไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร. สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ ที่กรุณาแนะนำแนวความคิดบางอย่างที่มีประโยชน์ กราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร. จอห์น โนเคล ที่ปรึกษาประจำสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่กรุณาในค่านการทำตารางและแก้ไขการใช้ถ้อยคำและประโยคที่เหมาะสมในบทความ พร้อมทั้งขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อ รองศาสตราจารย์เลื่อม ลัทธิพนันท์ในความกรุณาช่วยเหลือในการจัดทำตารางสถิติประกอบวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี ขอกราบขอบพระคุณต่ออาจารย์พิชิต พิทักษ์ เทพสมบัติ และอาจารย์เทียนฉาย กิระนันท์ กรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้แนวความคิดที่มีประโยชน์ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องบางตอนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้เขียนได้รับความร่วมมือและช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากอาจารย์สุวินชา ชมชวีช คุณกรรณิการ อักษรกุล คุณเอ็นดู เจียมศิริรัตน์ คุณเยาวลักษณ์ ยั่งยืน คุณเมธี ณ นคร คุณสุทธิ สุภณาฤกษ์ คุณชัชวรินทร์ สาทสนธิ ตลอดจนคุณกนกรัตน์ ทอวงษ์ และเจ้าหน้าที่ทุก ๆ ท่านของสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้เขียนขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ท้ายสุดนี้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณเพื่อน ๆ ที่ ๆ และทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือทั้งค่านกำลังใจ กำลังกาย และกำลังความคิด อันเป็นพลังสำคัญให้การเขียนวิทยานิพนธ์นี้บรรลุถึงเป้าหมาย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง-๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ-๙
กิติกรรมประกาศ	๙
รายการตารางประกอบ	๗-๘
บทที่	
๑. บทนำ	๑
๒. ระเบียบวิธีวิจัย	๑๔
๓. ลักษณะทางประชากรที่อาจมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างแบบของ ครอบครัวกับระดับภาวะเจริญพันธุ์และขนาดของครอบครัวในอุคมคติ...	๓๒
๔. ลักษณะทางเศรษฐกิจที่อาจมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างแบบของ ครอบครัวในอุคมคติ	๕๔
๕. ลักษณะทางสังคมที่อาจมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างแบบของครอบครัว กับระดับภาวะเจริญพันธุ์และขนาดของครอบครัวในอุคมคติ.....	๖๔
๖. ลักษณะอื่น ๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างแบบของครอบครัว กับระดับภาวะเจริญพันธุ์และขนาดของครอบครัวในอุคมคติ	๑๑๑
๗. สรุปและขอเสนอแนะ	๑๒๔
บรรณานุกรม	๑๓๒
ประวัติการศึกษา	๑๓๖

รายการตารางประกอบ

ตารางที่		หน้า
๑	อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสแล้ว จำแนกตามจำนวนบุตร เกิดโรค และแบบของครอบครัว	๓๔
๒	อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสแล้ว จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิต และแบบของครอบครัว	๓๔
๓	อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสแล้ว จำแนกตามจำนวนบุตรในอุคมคติ และแบบของครอบครัว	๓๕
๔	อัตราส่วนร้อยละของจำนวนบุตรที่มีชีวิต จำแนกตามแบบของครอบครัว อายุแรกสมรส และอายุปัจจุบันของสตรี	๓๘
๕	อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสแล้ว จำแนกตามจำนวนบุตร เกิดโรค แบบของครอบครัว และอายุของสตรี	๔๓-๔๘
๖	อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสแล้ว จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิต แบบของครอบครัว และอายุของสตรี	๔๕-๕๐
๗	อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสแล้ว จำแนกตามจำนวนบุตรในอุคมคติ ของสตรี แบบของครอบครัวและอายุของสตรี	๕๒
๘	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามจำนวนบุตร เกิดโรค แบบของครอบครัว และอาชีพของหัวหน้าครัวเรือน	๕๖
๘	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิต แบบของครอบครัว และอาชีพของหัวหน้าครัวเรือน	๖๐
๑๐	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามจำนวนบุตร เกิดโรค แบบของครอบครัว และฐานะทางเศรษฐกิจ	๖๓
๑๑	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิต แบบของครอบครัว และฐานะทางเศรษฐกิจ	๖๗
๑๒	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามจำนวนบุตร เกิดโรค แบบของครอบครัว ระดับการศึกษา และอายุปัจจุบัน	๗๑

๑๓	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิต แบบของครอบครัว ระดับการศึกษา และอายุปัจจุบัน	๗๕
๑๔	อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสแล้ว จำแนกตามจำนวนบุตร เกิดรอด แบบของครอบครัว ระดับการศึกษา และอายุปัจจุบัน	
๑๕	อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสแล้ว จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิต แบบของครอบครัว ระดับการศึกษาและอายุปัจจุบัน	๘๓
๑๖	อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสแล้ว จำแนกตามจำนวนบุตรในอุดมคติ แบบของครอบครัว ระดับการศึกษาและอายุปัจจุบัน	๘๕
๑๗	อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสแล้ว จำแนกตามจำนวนบุตร เกิดรอด แบบของครอบครัว และการทำงานนอกบ้านภายหลังการสมรส ..	๑๐๖
๑๘	อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสแล้ว จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิต แบบของครอบครัว และการทำงานนอกบ้านภายหลังการสมรส.....	๑๐๘
๑๙	อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสแล้ว จำแนกตามจำนวนบุตรในอุดมคติ แบบของครอบครัว และการทำงานนอกบ้านภายหลังการสมรส.....	๑๐๙
๒๐	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามความต้องการบุตร เพิ่มของหัวหน้าครัวเรือน แบบของครอบครัว และจำนวนบุตรที่มี ชีวิตอยู่	๑๑๒
๒๑	อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสแล้ว จำแนกตามความต้องการบุตรเพิ่ม ของสตรี แบบของครอบครัว และจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่	๑๑๕
๒๒	อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสแล้ว จำแนกตามจำนวนบุตรในอุดมคติ แบบของครอบครัว และจำนวนบุตรที่มีชีวิต.....	๑๑๗
๒๓	อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสแล้ว จำแนกตามจำนวนบุตร เกิดรอด แบบของครอบครัว และเขตที่อยู่อาศัย	๑๒๑

๒๔	อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสแล้ว จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิต แบบของครอบครัว และเขตที่อยู่อาศัย	๑๒๒
๒๕	อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสแล้ว จำแนกตามจำนวนบุตร เกิดรอด แบบของครอบครัว และเชื้อชาติ	๑๒๔
๒๖	อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสแล้ว จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิต แบบของครอบครัว และเชื้อชาติ	๑๒๗